

MEÄN VÄYLITTEN JA IHMISTEN PUOLESTA

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Pello 14. syyskuuta 2016

mmv@eduskunta.fi

jaakko.autio@eduskunta.fi

Viite : Maa- ja metsätalousvaliokunnan asiantuntijapyyntö HE 103/2016 vp

Jokiseura lakiehdotuksesta Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansalliseksi täytäntöönpanoksi

Euroopan Unionin kalastuksen perusasetus, 1.1.2014 voimaan tullut asetus Euroopan yhteisestä kalastuksesta (EU) No.1380/2013, sisältää hyviä uudistuksia. YKP:n tavoitteena on ekosysteemilähtöinen toimintatapa, jossa eri lajien sisällä **eri kalakannat** nousevat esiin esimerkiksi monivuotisia suunnitelmia laadittaessa. Tämän pitää näkyä selkeästi Suomen toimeenpanolaissa.

Ongelmallista YKP:ssä on, että Eduskunnan vaatimuksesta huolimatta lohta ei poistettu merikalojen joukosta. Lohi on anadrominen kala, joista säädetään **erikseen** YK:n merilaissa [UNCLOS 66 artikla]. Suomen kansallisessa ja Euroopan Unionin lainsäädännössä lohta käsitellään vieläkin kuten merellä syntyviä pelagisia kaloja. Lähtökohtana on esimerkiksi ollut, että lohen kalastuskiintiöt jaetaan vain merikalastukseen, mutta ei jokikalastukseen. Ongelma on, että lohen merikalastuksen ja jokikalastuksen suhteita ja peruseriaatteita ei ole mitenkään käsitelty. Ongelman ytimeen ei ole syvennytty. Historian valossa lohi on kalastettu jokikalastuksena, mutta Euroopan komissiokin on ottanut huomioon lähinnä vain merikalastuksen pyytäessään Kansainväliseltä Merentutkimusneuvostolta (ICES) vuosittaisen neuvonannon kalastuskiintiöiden suuruudesta. ICES on vastannut vain siihen, mitä on kysytty. Itämeren lohiasetus on ollut Unionin käsittelyssä jo kuusi vuotta. Sen käsittelyn yhteydessä on mahdollista syventyä lohenkalastukseen.

Itämerellä syönnöstävät lohet ovat eri jokien omia **kantoja**. Niiden kestävyys kalastukselle tulisi arvioida kantakohtaisesti kansainvälisen merilain mukaisesti. Myös Unionin yhteinen kalastuspolitiikka velvoittaa ekosysteemilähtöiseen toimintatapaan ja kehottaa ottamaan huomioon eri **kannat**, kun ne ovat saman hyödyntämisen kohteena. YKP:n 4. artiklassa anadromiset kalat katsotaan kuuluvan yhteisen kalastuspolitiikan piiriin "*sinä aikana, kun ne elävät meressä*". Päävastuu anadromisista kaloista kuuluu merilain 66 artiklan perusteella alkuperävaltioille. Suomen on alkuperävaltiona edistettävä kalastuksen siirtämistä kohti kantakohtaista kalastusta. Maa- ja metsätalousministeriön nyt esittämällä lailla pyritään sementoimaan sekakantakalastus ja merikalastuksen etuotto-oikeus. YKP sisältää monia elementtejä, joiden perusteella Suomi voi kansallisessa lainsäädännössä suunnata lohikantojen hoitoa ja kalastusta kantakohtaisempaan suuntaan oman lohistrategiansa mukaisesti.

Nyt esitettyyn lakiin ollaan kopioimassa Ruotsista pelagisten lajien kalastukseen sovellettua mallia siirrettävien käyttöoikeuksien (*överbåtbara fiskerättigheter*) ja toimijakohtaisten kiintiöiden osalta. Valtion rooli tulisi vähentymään. Malli perustuu ns. markkinälähtöiseen toimintaan ja kattaisi Suomessa myös lohien merikalastuksen. Joki-kalastajat eivät kuitenkaan voisi ostaa käyttöoikeuksia ja kiintiöitä vaikka kyse on joissa lisääntyvästä anadromisesta kalasta lohesta. YKP:n artiklan 21 perusteella jäsenvaltiot *voivat* perustaa kalastusoikeuksien siirtojärjestelmän. Siirrettävyys ei ole velvoite ja lohistrategiaa tehtäessä asiaan pysähdyttiin pitkään. Todettiin, että lohi on jokikohtainen paikallinen kala ja lohikiintiön EI-siirrettävyys päätettiin vakavan harkinnan päätteeksi. Lohistrategiassa on nimenomaisesti sovittu EI-siirrettävistä kiintiöistä. Jos lohistrategia sivuutetaan yhdeltä osin näin keveästi, niin voidaan nopeasti todeta, että strategia ei päde muiltakaan osin.

Nyt esitettyssä mallissa kalastus voi keskittyä hallitsemattomasti mihin tahansa, kun yhdelle toimijalle esitetään mahdollisuutta jopa 15%:n saalisosuuteen. On liian todennäköistä, että Perämeren luonnonlohien kalastus keskittyy kauas kutujokisuista; Merenkurkun, Selkämeren, saaristomeren, Ahvenanmaan ja Viron (!) jopa vain seitsemälle toimijalle. Tällaiselle kehitykselle ei ole syytä luoda pohjaa. Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto, Tornio-Muoniojokiseura ja Lapin Kalatalouskeskus esittivät valtio-sihteerin Risto Artjoelle osoittamassaan kirjelmässä lohikiintiölle alueellista jakoa.

Kiintiöjakoon ehdotetaan perustaksi viiden vuoden saalishistoriaa. Tässä kannattaa pysähtyä perusteelliseen analyysiin. On muistettava, kuinka Itämeren lohikiintiöt jaettiin viiden vuoden saalishistorian perusteella pelagisten lajien tavoin. Voittajina olivat ne valtiot, jotka röyhkeimmin olivat hyödyntäneet etuotto-oikeuttaan. Esimerkiksi Tanska sai yli 20 prosentin kiinteän saalisosuuden, vaikka sillä ei ole yhtään Itämereen laskevaa lohijokea. Kansainvälinen laki ei tunne lohien syönnösalueeseen perustuvaa etuotto-oikeutta. Niin kauan kuin merikiintiöt jaetaan, tulisi ne paremminkin jakaa YKP:n edellyttämällä ekosysteemilähtöisellä kotijokiperiaatteella kunkin jokisuiston alueelle.

YKP:n artiklan 16/8 momentin mukaan jäsenvaltiot *voivat* vaihtaa keskenään kalastuskiintiöt tai osan niistä. Vaihtamiseen ei ole velvoittavuutta. **Lohi tulisi poistaa lakiesityksestä** [7§]. Vaihtaminen lisää aina kalastuspainetta, koska Suomenkin kiintiöihinsä vaihdoilla lisäämät lohet olisivat jääneet kalastamatta esimerkiksi Latvian toimesta. Lohistrategian EI-siirrettävyysperiaate kattaa myös valtioiden väliset siirrot.

YKP:n yksi tärkeimmistä uudistuksista on *poisheittokielto*, joka koskee sekä sivusaa-
lista, että alamittaisia kaloja. Poisheittokielto koskee myös lohta. Lohta kalastetaan
meressä ajosiimoilla, rysillä, sekä verkoilla. Lohi vaurioituu kaikissa näissä pyyntimuo-
doissa niin pahoin, että poisheittokiellolle on vahvat perusteet. Suomi ryhtyy merkitse-
mään istutetut lohet, jotta ne voidaan erottaa luonnossa syntyneistä lohista. Tämä joh-
taa helposti kalastuspaineen nostamiseen, jotta viljellyt kalat saataisiin kalastetuksi
mahdollisimman tarkasti pois. Tämä edellyttää puolestaan valikoivaa lohenkalastusta,
jossa luonnonlohet vapautettaisiin enemmän tai vähemmän vaurioituneena. On huo-
mattava, että poisheittokiellon idea kattaa myös lohen valikoivan kalastuksen kieltä-
misen. Valikoivan lohenkalastuksen kieltämisestä on tehtävä määräykset Suomen
toimeenpanolakiin. Kiellon on katettava ainakin ne pyyntialueet, joissa luonnonkala
on enemmistönä saaliskaloista.

Kunnioitavasti

Kalervo Aska, pj.

jokiseura@tornionjoki.fi

www.jokiseura.fi